

Spelar nyckelharpa än Var rädd för sittopp

Signe och Gerhard Landberg när de spelade nyckelharpa vid en sommarfest vid Untraverket 1914.

En sentida trakterare av nyckelharpan är 66-åriga Gerhard Landberg. Som 5-åring fick han sin första nyckelharplektion av sin far hemma i Tierp i norra Uppland. Far lärde sig av farfar och så har traditionen förts vidare.

— Musikintresset ligger i släkten, berättar Gerhard Landberg. Min äldre syster och jag spelade tillsammans på sommarfester, danser och bröllop. Fem kronor var betalningen för en danskväll. Dagsförtjänsten på bruket var två och femtio. Inte så dålig betalning för en liten grabb!

Oroligast var man för vad skollärare och präst skulle säga. Dans och spel innefattades ju i begreppet "synd" och man var lite rädd för att det skulle bli en sittopp. Men det visade sig att skolläraren själv spelade fiol. När han fick veta att jag spelade nyckelharpa bjöd han in mig till skolan en kväll. Där fick jag spela för lärarna.

Prästen mötte jag en gång på hemväg från en spelmanstävling. (Jag vann, men det var inte så många som var med, tillägger herr Landberg blygsamt). Då han fick se harpan bjöd han in mig till prästgården för att jag skulle spela för några gäster från Stockholm. Aldrig hade de sett ett dy-

likt instrument förr! Som tack för underhållningen fick jag 25 öre samt hästskjuts hem.

Nyckelharpan liknar vid första anblicken en fiol. Men det är tangenterna eller nycklarna som skiljer dem åt. Nycklarna förkortar strängarna och ger det karaktäristiska ljudet.

OMTVISTAD ALDER

— Min nyckelharpa är av den gamla sorten, förklarar Gerhard Landberg. "Skrovet" är mycket gammalt, medan locket är nytt. Locket tillverkades då seklet var ungt av den kände nyckelharpspecialisten Jerk-Bengts Anders från Söderfors. Men hur gammal den är vet jag inte.

Nyckelharpan är omtvistad. Man anser sig ha belägg för att den förkom i Tyskland på 1500-talet. Förmodligen kom den till Sverige därifrån. Under 1700-talet hade nyckelharpan en vidsträckt utbredning i landet. Dess centrum blev snart Uppland och Tierp-bygden.

Harpans farligaste konkurrent blev snart det tvåradiga dragspelet. Herr Landberg har upplevt nyckelharpan nedslag mot bälgaspelet om ungdomens gunst på 20-talets dansbana. Men han har också sett dess pånyttfödelse i nu-

tidens livaktiga spelmanföreningar. Han var med om att grunda Stockholms spelmansgille 1944, där han nu är styresman. Här är 120 spelmän mellan 40 och 84 år verksamma. Äldste och en av de mera sprudlande är professor Yngve Laurell på Etnografiska museet. På gillen händer det stundom att man kan få svänga om till tonerna från nyckelharpor, enligt traditionellt mönster eller till nykomponerade låtar av bl. a. Eric Sahlström.

TYCKER OM BEATLES

Hootennanny och Beatles hör till favoriterna vid sidan av Taube och andra folkhemsklassiker.

— Så länge melodi och rytm kan uppfattas tycker jag om den moderna musiken, säger han allvarsamt. De flesta av oss som utövar musik har så mycket gemensamt. Spelglädje — det är väl att ha musiken i blodet...

GIN

Gustaf Wetter svensk-norsk STIPENDIAT

Katrineholms storspeleman, ämneslärare Gustaf Wetter.

Styrelsen för Svensk-norska samarbetsfonden har utdelat anslag och stipendier för 40000 norska kronor. Ett 50-tal har fått kontaktstipendier för studier i Norge. I de flesta fall har också beviljats fri vistelse på Voksenåsen i Oslo under längre eller kortare tid.

I Sörmland hemmahörande stipendiater är: målaren Lars Olof Ericsson, Strängnäs, 1 000 kr, fru Betty Isacson, Nyköping, 500 kr och 7 dagar på Voksenåsen, ungdomskonsulent Ulf Isacson, 500 kr och 7 dagar på Voksenåsen, ämneslärare Olga Kjellberg, Södertälje, 700 kr samt ämneslärare Gustaf Wetter, Katrineholm, 600 kr.

Katrineholms spelanslag

kommer som vanligt att göra en insats för att skapa midsommarglädje bland gamla och sjuka. Kl. 12 midsommarafton startar man vid Lövasens sjukhem, fortsätter till pensionärshemmet, Kullbergsska sjukhuset och Furuliden. Därifrån fortsätter man direkt till majstångsresningen vid Djulö Katrineholms stad håller spelmännen med buss.

DAGENS NYHETER

Söndagen den 17 Juli 1966

En hälsning från Garbo

fick operasångare Folke Andersson i Eskilstuna — han med "Ökensången" ni vet — häromdan. Så här gick det till: KFUM-kören i Eskilstuna var för några veckor sen på USA-turné, och en av medlem-

Folke Andersson: Garbo bjöd.

marna, Lars Andersson, bror till Folke, mötte Greta Garbo av slump i New York.

Hon hälsade till Folke, som hon känner sen gammalt. Greta Gustafson gick i Dramatens elevskola 1908 och Folke Andersson i operaskolan. De brukade träffas till fäktningsektioner om morgnarna.

Folke försökte en gång bjuda Greta på Söderbergs kondis bredvid Dramaten. Hon tackade nej, tyvärr... Sen träffades de inte förrän 1926 i en Hollywoodateljé när Greta bos stjärna redan stod högt filmhimlen.

Då bjöd Greta på kaffe. Och Folke tackade ja.

Välbesökt hembyggsafton

Hembyggsföreningens ordförande Holger Esbjörnsson (t. h.) studerar den samling folklåtar, som f. d. tranåsbon läroverkslärare Gustaf Wetter, Katrineholm, donerat till föreningen.

Holavedens Hembygds- och Fornminnesförening hade i fredagskväll anordnat en hembyggsafton, som samlat så mycket folk, som Hembygdsrådets storstuga kunde rymma.

Det bjöds på ett späckat program, som inleddes med välkomsttal av ordföranden, serviceförman Holger Esbjörnsson. Han vände sig särskilt till DK-ordföranden Arvid Rydén, som höll ett anförande om hur man planerar vår stad, och riksspelemannen och läroverksläraren Gustaf Wetter, Katrineholm, f. d. Tranås, som råkade den tidigare omnämnda förnämliga handskriften med ett 80-tal låtar från tranås- och grännatrakterna att förvaras på stadsbiblioteket. Vidare hade föreningen som gåva till museet fått motta av fru Ruth Rohmée en smörask, av hr Åke Bäckdahl, Enskede, f. d. Tranås, en stenyxa funnen 1923 på Jägaregatan 5 samt

av hr Åke Gustafsson, Tranås, ett knogjärn. Ordföranden uttalade föreningens varma tack till samtliga givare och till hr Wetter överlämnades dessutom en blomsteruppsats.

Hr Rydén berörde i sitt anförande stadens mark- och industripolitik, vägbyggnader och bostadsfrågor. Hr Stig-Göran Göranson berättade i avslutning härtill något om generalplanarbetet och i fortsättningen följde en frågestund. Direktör Arvid Jonas betonade vikten av att man värnar om parkerna, särskilt Ekbergsparken, som borde utökas. Direktör Stig Carlsson menade, att staden borde göra en aktion för att få vägen till Ödeshög i ett bättre skick, något som borde vara till stor fördel för köpenskapen i vår stad.

Hr Wetter berättade sedan om sina uppteckningar och spelade tre melodier ur den donerade samlingen på ett 80-tal låtar av främst grännaspe-

Ytterligare donationer av folkmusik i Tranås

TRANÅS (SmF) överlämnandet av läroverkslärare Gustaf Wetters handskrift av folkmusik till Holavedens hembygds- och fornminnesförening ägde rum i Hembygdsgården, Tranås, på fredagskvällen, där hr Wetter med maka var hedersgäster. Föreningsordföranden Holger Esbjörnsson tackade hr Wetter för den förnämliga gåvan och överräckte blommor. Under kvällens lopp gav hr Wetter några intressanta prov på sina uppteckningar och ställde också i utsikt donation av ytterligare handskrifter.

Den nu överlämnade upptar ett 80-tal låtar från Gränna- och Tranås-trakten. Genom den donation som nu ställdes i utsikt kommer det totala antalet låtar att

springa upp i 312. Inom föreningen känner man givetvis stor tacksamhet över denna generositet från hr Wetters sida.

Det gavs fler exempel på generositet denna kväll. Från hr Åke Bäckdahl, Enskede, har föreningen fått motta en förnämlig stenyxa hittad 1923 på tomten Jägaregatan 5 i Tranås. En tranåsbo Åke Gustavsson, har överlämnat ett knogjärn, en sådan där tingest som man använde förr i tiden när man skulle slåss. Det här järnet var till och med försett med piggar.

Drätselkammarens ordförande och vice ordförande, hr Arvid Rydén och Stig-Göran Göranson, gav en del intressanta glimtar av den kommunala utvecklingen i Tranås i dag och den planering som gör för framtiden. Efteråt

gavs tillfälle att framställa frågor.

Ett intressant inslag under kvällens lopp var visning av en del äldre personfotografier som ställts till förfogande av några tranåsfamiljer. Det gällde nu att identifiera personerna på fotona.